

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 21/2020. (VIII. 4.) AB HATÁROZATA

a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 639. § (3) bekezdését érintő alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával és *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 639. § (3) bekezdése alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a védő a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 637. § (1) bekezdés *g*) pontjára alapított perújítási indítványát attól a naptól számított egy hónapon belül terjesztheti elő, amely napon a terhelt az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett.

2. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 639. § (3) bekezdése „és a védő” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Debreceni Ítéltábla tanácsa (a továbbiakban: indítványozó) az előtte Bpi.III.644/2019. szám alatt folyamatban lévő büntetőeljárást felfüggesztette, és egyidejűleg az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontjára, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-ára és 37. § (2) bekezdésére hivatkozással bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz a büntetőeljárásról 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 639. § (3) bekezdése „és a védő” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] A konkrét ügy előzményeit érintően az indítványozó előadta, hogy a Debreceni Törvényszék 2017. július 7. napján kihirdetett 24.B.608/2016/120. számú ítéletével, illetve a Debreceni Ítéltábla 2018. november 7. napján jogerőre emelkedett Bf.II.597/2017/76. számú ítéletével az ismeretlen helyen tartózkodó IV. rendű vádlottat 3 rendbeli csalás büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *c*) pont, (7) bekezdés *b*) pont], 16 rendbeli csalás büntette, melyből 1 rendbeli kísérlet [rég. Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *c*) pont, (6) bekezdés *b*) pont] és 2 rendbeli csalás büntette [rég. Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *c*) pont, (5) bekezdés *b*) pont] miatt mint társtettetést 4 év 6 hónap fegyházbüntetésre ítélte. A büntetést a bíróság bünszervezetben elkövetett bűncselekmények miatt szabta ki. A IV. rendű vádlott a másodfokú eljárás idején is ismeretlen helyen tartózkodott, az eljárást a távollétében folytatta a bíróság. A törvényszék az elsőfokú eljárásban a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: 1998. évi Be.) XXV. Fejezetében írt külön eljárás szabályait alkalmazta, míg a másodfokú eljárást az időközben hatályba lépett Be. CI–CII. Fejezete alapján folytatta a bíróság. A terhelt védelmét az eljárásban kirendelt védő látta el, aki a másodfokú jogerős ítélet kihirdetésekor, 2018. november 7-én jelen volt.
- [3] Az elítéltet a büntetés végrehajtásának megkezdése miatt kiadott elfogatóparancs alapján 2019. április 17-én elfogták. A védő 2019. október 19-én a Be. 639. § (2) bekezdésének *c*) pontjában nevesített jogosultként a Be. 637. § (1) bekezdésének *g*) pontjában írt perújítási okra alapított perújítási indítványt terjesztett elő. Abban a Be. 639. § (5) bekezdésében meghatározott törvényi feltételt is teljesítette, megjelölte a terhelt tényleges tartózkodási helyét.

- [4] 2. Az indítványozó – kifogása szerint – a Be. 639. § (3) bekezdése értelmében a konkrét esetben semmilyen más döntést nem hozhat, mint a védő perújítási indítványának az elutasítását elkészttség okán [Be. 644. § (6) bekezdés]. A tételes jog az indítványozó szerint másként nem értelmezhető, annak ellenére, hogy a Be. 637. § (5) bekezdése azt írja elő a bíróságnak, hogy a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontja esetén a perújítás lefolytatása kötelező.
- [5] Utalt rá az indítványozó, hogy a Be. CI–CII. Fejezeteiben szabályozott külön eljárásokban – eljárás a távollévő terhelttel szemben, eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében – védő részvétele kötelező a Be. 747. §-ának (6) bekezdése és a Be. 754. § alapján. Mivel a védő kötelező részvétele nélkül a másodfokú eljárás sem folytatható le, a másodfokú – rendes jogorvoslattal már nem támadható – határozat kihirdetésekor ezért a védő jelen van. A jelen lévő védő a bírósági eljárás jogerős befejezéséről tehát feltétlenül, az ítélet kihirdetésével, vagy legkésőbb annak kézbesítésével tudomást szerez. Ehhez az időponthoz képest a Be. 639. § (3) bekezdése alapján egy hónap áll rendelkezésére a perújítási indítvány előterjesztésére. Ezt az időtartamot tartalmazza a büntetőeljárás törvény, függetlenül attól, hogy a távollévő terhelttel szemben a jogerős büntetés végrehajtásának megkezdése miatt kibocsátott elfogatóparancs mikor vezet eredményre.
- [6] Az indítványozó szerint a Be. 639. § (3) bekezdésének megsemmisíteni indítványozott szövegrésze gyakorlatilag teljesen kiüresíti a védő saját jogán való perújítási indítvány előterjesztésének a lehetőségét a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontja szerinti perújítási ok esetében. Az adott okra hivatkozással a védő ugyanis akkor terjeszthet elő perújítási indítványt, amikor a terhelt tényleges tartózkodási helye ismertté vált, és azt a Be. 639. § (5) bekezdésének megfelelően a perújítási indítványában is meg tudja jelölni. Minderre ugyanakkor a támadott jogszabályhely értelmében gyakorlatilag az ítélet kihirdetésétől számított egy hónapig van lehetősége.
- [7] Felhívta az indítványozó az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 6. cikkét, valamint az Alaptörvény Q) cikkét, E) cikkét és XXVIII. cikk (1) bekezdését az indítványában. Ezt követően kifejtette, hogy az Európai Parlament és a Tanács 2016. március 9-i (EU) 2016/343 Irányelve (a továbbiakban: Irányelv) szól a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről. Az Irányelv előírásaira a Be. megalkotásakor a jogalkotó is figyelemmel volt, amint arra a Be. 878. §-ának 31. pontja is utal.
- [8] Az Irányelv 9. cikke tartalmazza az új tárgyaláshoz való jogot. A rendelkezés értelmében „[a] tagállamok biztosítják, hogy ha a gyanúsított vagy a vádlott nem volt jelen a saját tárgyalásán [...], az érintett személynek joga van egy új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslathoz, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet. E tekintetben a tagállamok biztosítják, hogy az érintett gyanúsítottnak vagy vádlottnak jogában áll jelen lenni, ténylegesen részt venni, a nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően, továbbá a védelemhez való jogokat gyakorolni.”
- [9] Az indítványozó értelmezése szerint a terhelt távollétében megtartott tárgyaláson hozott ügydöntő határozat kapcsán a tisztességes tárgyaláshoz való jog – mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részjogosítványa – érvényesítését, a terhelt ügyének a jelenlétében való újratárgyalását a jogalkotó a Be. 637. § (1) bekezdésének g) pontjában és (5) bekezdésében rögzített normaszövegekkel kívánta biztosítani. Ezzel a jogalkotó egyúttal az Irányelv 9. cikkében írt kötelezettséget is teljesítette. Az indítványozó szerint ugyanakkor a tételes jogi rendelkezésből fakadó tényleges jogi helyzet sérti az Irányelv 9. §-ában foglaltakat. A jogalkotó ugyanis a megsemmisíteni indítványozott szövegrész vonatkozásában az Irányelvből fakadó kötelezettségének nem tett eleget azáltal, hogy azzal ellentétes normaszöveget alkotott.
- [10] A rendes bíróság az utalt szabályok alkalmazásával nem tud eleget tenni az Alaptörvényből és az Irányelvből fakadó kívánalmaknak, mivel a Be. 639. § (3) bekezdése – legalábbis a védő számára – olyan időbeli feltételt tűz, amelyet a védő jellemzően, így a konkrét esetben sem képes teljesíteni. Az indítványozó beadványában kifejezetten utalt rá, hogy a perújítás megengedhetősége kérdésében dönteni köteles, annak során pedig a konkrét ügyben alkalmaznia kell a kifogásolt törvényszöveget. Az annak kapcsán tapasztalt anomáliát pedig az Alaptörvény 28. cikkében foglalt célhoz kötött, teleologikus jogértelmezéssel, és az Alaptörvény hetedik módosításával beiktatott új, kötelező bírói jogértelmezési módszerrel sem tudta feloldani.
- [11] Felhívta az indítványozó a terhelt távollétében folytatott büntetőeljárás jogintézményét érintően releváns 4/1998. (III. 1.) AB határozat, a 14/2004. (V. 7.) AB határozat és a 22/2014. (VII. 15.) AB határozat megállapításait, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa, a bírósághoz fordulás joga alkotmányos tartalmával kapcsolatosan a 3335/2019. (XII. 6.) AB határozat és a 3384/2018. (XII. 14.) AB határozat egyes szövegrészeit.

- [12] Utalt rá az indítványozó, hogy a jogorvoslathoz való jogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése rögzíti. Álláspontja szerint azonban a terhelt távollétében lefolytatott külön eljárás és az annak eredményeként végrehajtható, büntetést kiszabó ítélet meghozatalát követően már nem a jogorvoslathoz való alkotmányos jogot kell vizsgálni. A jogerős ügydöntő határozatot követően rendes jogorvoslatnak ugyanis nincs helye, kizárólag a rendkívüli jogorvoslati lehetőségek állnak rendelkezésre. A jogorvoslathoz való jog pedig az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a rendes jogorvoslatra vonatkozik.
- [13] A kifogásolt jogszabály alaptörvény-ellenességét ezért az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (3) bekezdése vonatkozásában állította.
- [14] Az indítványozó érvei az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó alaptörvény-ellenességet érintően a jogbiztonság követelményrendszerébe tartozó kiszámíthatóság garanciáján alapulnak. Okfejtése szerint a jogbiztonság követelményével ellentétes az olyan törvényszöveg, amelynek az alkalmazhatósága annyira kiszámíthatatlan, hogy józan ésszel felismerhető, néhány esetet kivéve az alkalmazására esély sincs.
- [15] A terhelt távollétében lefolytatott eljárásban az indítványozó szerint hiányzik a tisztességes eljárás egyik lényeges részeleme: a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének a lehetősége. Ennek ellensúlyozására biztosított a Be.-ben a perújítás mint rendkívüli jogorvoslat igénybevételének a lehetősége, és előírás azzal összefüggésben a bíróság eljárási kötelezettsége. A perújítás során érvényesülhet ugyanis az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jog hiányzó részeleme, a terheltnek az alapjoga a tisztességes tárgyaláshoz. A tisztességes tárgyaláshoz való jog érvényesítését kizárja ugyanakkor, ha a törvény a terhelt védője számára az indítvány előterjesztésére teljesíthetetlen – időbeli – feltételt szab.
- [16] Az indítványozó végül az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jog megsértését állította. A védő a Be. 639. § (2) bekezdésének c) pontja értelmében a terhelt javára önállóan, a saját jogán perújítási indítványt terjeszthet elő. A Be. 639. § (3) bekezdésében írt, és a védőre is irányadó időbeli korlát, mint a perújítás kötelező elrendelésének a feltétele azonban ellehetetleníti a védő jogérvényesítését. A védő a jogerős ítéletről vagy a kihirdetéskor, vagy kézbesítéssel értesül. Elviekben ugyan nem zárható ki, hogy ezen időponttól számítva egy hónapon belül eredményes lesz a terhelt ellen kibocsátott elfogatóparancs, amiről a védő olyan időben értesül is, hogy fel tudja venni a kapcsolatot a védencével, és határidőben elő is tudja terjeszteni a perújítási indítványát. A lehetőség elméleti felvetésének ugyanakkor az indítványozó szerint nincs túl nagy gyakorlati valószínűsége. Az indítványozó szerint a védőnek az a joga, hogy a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjában megjelölt okra hivatkozással saját jogán terjesszen elő perújítási indítványt a terhelt távollétében hozott jogerős ügydöntő határozat ellen, ezáltal kiüresedik. Mindez továbbá a terheltnek a büntetőeljárás egészére kiterjedő hatékony védelemhez való jogát is sérti. Megjegyezte az indítványozó, hogy a konkrét esetben már maga a terhelt sem kezdeményezheti perújítás útján a tárgyalás megismétlését, hiszen rá vonatkozóan is eltelt a tudomásszerzéstől számítandó egy hónap 2019. április 17. óta. Így a védő vonatkozásában érvényesülő korlátozás jelen esetben oda vezet, hogy a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapítva perújítás eredményesen nem kezdeményezhető.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

- [18] 2. A Be. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„637. § (1) A bíróság jogerős ügydöntő határozatával befejezett büntetőeljárás esetén perújításnak van helye, ha [...]

g) az alapügyet a CI–CII. Fejezet szerint fejezték be.

[...]

(5) Az (1) bekezdés *f)* és – ha a terhelt elérhető – *g)* pontja esetén a perújítás lefolytatása kötelező.”

„639. § (2) A terhelt javára [...]

b) a terhelt,

c) a védő, [...]

terjeszthet elő perújítási indítványt.

(3) A terhelt és a védő a 637. § (1) bekezdés *g)* pontjára alapított perújítási indítványt attól a naptól számított egy hónapon belül terjesztheti elő, amelyen az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett.

(4) [...] A 637. § (1) bekezdés *g)* pontjára alapított perújítási indítványban valószínűsíteni kell az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről való tudomásszerzés időpontját is.

(5) A perújítási indítványnak tartalmaznia kell az indítványozó kézbesítésre alkalmas elérhetőségét, a 637. § (1) bekezdés *g)* pontjára alapított perújítási indítványnak továbbá a terhelt tényleges tartózkodási helyét.”

III.

- [19] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a hatáskörébe tartozó ügyeket az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *a)–g)* pontjai sorolják fel. Az Alkotmánybíróság – az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének megfelelően – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként alkotmányos kötelezettségeit hatáskörei gyakorlása folytán teljesíti {3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]}. Ennek során nemcsak az eljárásait kezdeményező indítványok jogalapját köteles vizsgálni, de nem mellőzheti annak vizsgálatát sem, hogy az egyes indítványok formája és tartalma megfelel-e az Alaptörvényben szabályozott típuskényszernek, továbbá a törvényi feltételeknek {3058/2015. (III. 1.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság ezért elsőként azt vizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében, valamint az Abtv. 25. §-ában, 51. §-ában, 52. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjában, továbbá az 52. § (4)–(6) bekezdésében foglaltakból következő formai és tartalmi követelményeknek.
- [21] 2. Az adott eljárásban az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontjára, valamint az Abtv. 25. §-ára és 37. § (2) bekezdésére alapította a kérelmét, amely a Be. 639. § (3) bekezdése „és a védő” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az Alkotmánybíróság erre is figyelemmel vizsgálta, hogy az indítvány a határozott kérelem feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pont] megfelel-e.
- [22] Az indítványozó több olyan rendelkezést is megjelölt, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)* pont]. Ezek közül az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja, valamint az Abtv. 25. §-a annak a lehetőségét teremti meg, hogy az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja. Ezzel szemben az Abtv. 37. § (2) bekezdése a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek, valamint az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangja vizsgálatára teremt lehetőséget. Mivel a konkrét esetben az indítványozó sem közjogi szervezetszabályozó eszköz, sem jogegységi határozat alaptörvény-ellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését nem állította, az Alkotmánybíróság az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján nem folytatott vizsgálatot. Az Abtv. 25. §-a alapján ugyanakkor helye volt a Be. támadott rendelkezése és az Alaptörvény összhangja vizsgálatának.
- [23] Az indítványozó előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pont], továbbá megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont], és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B] cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdés].
- [24] 3. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az egyedi normakontroll eljárásnak további két – egymással összefüggő – feltétele, hogy a bírói kezdeményezés ténybeli alapja a bíró előtt folyamatban lévő egyedi ügy legyen, és a kezdeményezésnek ebben az ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kell irányulnia {3112/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [3]; 3242/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében ugyanis a bírói kezdeményezés mint normakontroll egyedi vagy konkrét jellege

- miatt az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg és részletesen meg kell indokolnia, hogy valóban kell azt az adott ügyben alkalmaznia. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontroll jellege.
- [25] Ezen felül rögzítette az Alkotmánybíróság azt a követelményt is, hogy az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában {6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]; 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [26] Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa {3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}. Az alkalmazandó jog megjelölését ezért az Alkotmánybíróság csak abban az esetben vizsgálhatja felül, ha nyilvánvaló, hogy a megjelölt jogszabályt az indítványra okot adó esetben biztosan nem kell alkalmazni {6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [27] Az indítványozó beadványában kifejezetten utalt rá, hogy a perújítás megengedhetősége kérdésében dönteni köteles, annak során pedig a konkrét ügyben alkalmaznia kell a kifogásolt törvényszöveget. A védő ugyanis 2019. október 19-én a Be. 639. § (2) bekezdésének c) pontjában nevesített jogosultként a Be. 637. § (1) bekezdésének g) pontjában írt perújítási okra alapított perújítási indítványt terjesztett elő. Abban a Be. 639. § (5) bekezdésében meghatározott törvényi feltételt is teljesítette, megjelölte a terhelt tényleges tartózkodási helyét. A perújítási indítványt az indítványozó az irányadó, köztük a Be. 639. § (3) bekezdésében foglalt szabály alapján köteles megvizsgálni és arról döntést hozni.
- [28] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a támadott rendelkezést az indítványozó az előtte folyamatban lévő konkrét eljárásban alkalmazni köteles.
- [29] 4. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Ennek a feltételnek az indítvány részben felel meg. Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatában kialakított követelményeknek megfelelő indokolást adott elő az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése vonatkozásában. Nem fejtett ki ugyanakkor ilyen, a támadott jogszabályhely alaptörvény-ellenességét kifejtő és alátámasztó érvelést az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kapcsán. Ezért ez utóbbi indítványi elem érdemi vizsgálatát az Alkotmánybíróság nem végezte el.
- [30] Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány az Abtv. 41. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a Be. 639. § (3) bekezdése „és a védő” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányul.
- [31] A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 639. § (3) bekezdése alkotmányossági vizsgálatának az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése tekintetében volt helye.

IV.

- [32] 1. Az indítványozó kifogásai a Be. 639. § (3) bekezdésében foglalt azon büntetőeljárásai rendelkezéseket érintették, amelyek a védő esetében a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítvány előterjesztésének a határidejére irányadók.
- [33] Az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel járt el. Ezen követelmény értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, továbbá a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.
- [34] Ezért az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a támadott rendelkezés jogszabályi környezetét, megvizsgálta annak történeti fejlődését, valamint a szabályozást érintően a jogalkotó szándékát.

- [35] 2. A távollévő terhelttel szembeni eljárás történeti előzményeit az Alkotmánybíróság legutóbb a 22/2014. (VII. 15.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) tekintette át (Indokolás [40]). Kiemelte, hogy elsőként a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény tette lehetővé bármely bűncselekmény miatti eljárásban a tárgyalás megtartását a terhelt távollétében. A döntés ellen perújítással lehetett jogorvoslatot keresni. Ezt a szabályozást vették át a későbbi büntetőeljárás jogszabályok, így az 1954. évi V. törvény, az 1962. évi 8. törvényerejű rendelet és az 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: 1973. évi Be.) is. A következő büntetőeljárás kódex, az 1998. évi Be. kiszélesítette a terhelt távollétében történő eljárás lehetőségét és önálló fejezetként iktatta be ezt az eljárástípust, amely a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2002. évi I. törvény, illetve a 14/2004. (V. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) nyomán nyerte el az 1998. évi Be.-ben a végleges tartalmát.
- [36] 3. Az 1973. évi Be. tehát már a hatálybalépésétől számítva lehetőséget biztosított perújításra a terhelt távolléte miatt. A 276. § (1) bekezdés e) pontja ezt 2000. március 1-jét megelőzően azon esetekben tette lehetővé, amikor az alapügyben az ítéletet a 192. § (3) bekezdésének a) pontja alapján a terhelt távollétében tartott tárgyaláson hozták.
- [37] A szabályozást az Országos Ítéletkönyvtár székelyvárosi és illetékeségi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény alakította. Miután a módosító jogszabály önálló fejezetként iktatta be a törvénybe az Eljárás a távollévő terhelttel szemben fejezetet (XVII/A. Fejezet), a kapcsolódó rendelkezéseket azzal összhangban módosította. Ennek következtében 2000. március 1-jétől a 276. § (1) bekezdés e) pontja akkor tette lehetővé a bíróság jogerős ítéletével elbírált cselekmény esetén a perújítást, ha az alapügyben az ítéletet a XVII/A. Fejezet szerinti eljárásban a terhelt távollétében hozták.
- [38] Az 1973. évi Be. 277. § (2) bekezdés b) pontja – a jogszabály hatálya alatt változatlan szöveggel – megengedte, hogy a védő a terhelt javára perújítási kérelmet terjeszthet elő, kivéve, ha a terhelt ezt megtiltotta.
- [39] Az 1973. évi Be. 277. § (3) bekezdése tovább kifejezetten rögzítette egészen 1987. december 31-ig, hogy a 276. § (1) bekezdésének e) pontjára hivatkozással csak a terhelt javára lehetett perújítást előterjeszteni. Ezt a kitételezt a jogalkotó 1988. január 1-jével törölte. Az 1973. évi Be. 277. § (3) bekezdése értelmében, továbbá a 276. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a perújítás akkor volt kezdeményezhető, ha a terhelt a Magyar Népköztársaság, később a Magyar Köztársaság területén tartózkodott.
- [40] 4. Az 1998. évi Be. 2003. július 1-jén az alábbi szöveggel lépett hatályba. Az 1998. évi Be. 392. § (1) bekezdés e) pontja a bíróság jogerős ítéletével elbírált cselekmény (alapügy) esetén megengedte a perújítást, ha az alapügyben az ítéletet a XXIV. Fejezet alapján a terhelt távollétében tartott tárgyaláson hozták. Az 1998. évi Be. 395. § (2) bekezdése engedte meg a védőnek a terhelt javára perújítási indítvány előterjesztését, kivéve ha a terhelt ezt megtiltotta. A 395. § (3) bekezdése értelmében pedig a 392. § (1) bekezdésének e) pontja alapján csak a terhelt javára és csak abban az esetben lehetett perújítást indítványozni, ha a terhelt a tartózkodási helyéről idézhető volt.
- [41] A szabályozás az 1998. évi Be. hatálya alatt tartalmilag alig módosult. A jogszabály utolsó időállapotában hatályos 1998. évi Be. 408. § (1) bekezdés e) pontjában a bíróság jogerős ítéletével elbírált cselekmény (alapügy) esetén akkor volt lehetőség perújításra, ha az alapügyben az ítéletet a XXV. Fejezet alapján a terhelt távollétében tartott tárgyaláson hozták. Az 1998. évi Be. 409. § (2) bekezdése a korábban hatályos szöveggel azonosan szabályozta a védő jogát a perújítási indítvány előterjesztésére.
- [42] Az 1998. évi Be. 409. § (3) bekezdése – a korábban hatályos 395. § (3) bekezdésével tartalmilag összhangban – előírta, hogy a 408. § (1) bekezdésének e) pontja alapján csak abban az esetben lehet perújítást indítványozni, ha a terhelt a tartózkodási helyéről idézhető. A korábbi szabályokkal ellentétben ugyanakkor a jogalkotó – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény rendelkezéseivel, 2007. július 1-jei hatállyal – ebben az esetben kötelezővé tette a perújítás lefolytatását. Rögzítette továbbá az adott rendelkezésben, hogy ha a terhelt távollétében csak a másodfokú, illetve csak a harmadfokú bírósági eljárást folytatták le, a perújítást csak a másodfokú, illetve csak a harmadfokú bírósági eljárásra vonatkozóan kell elrendelni. Arra az esetre pedig, ha a terhelt a perújítás elrendelése után ismételen ismeretlen helyre távozott, arról rendelkezett, hogy a perújítási eljárást meg kell szüntetni.
- [43] A módosító jogszabály javaslatához fűzött miniszteri indokolás szerint abban az esetben, ha a terhelt távollétében folytatta le a bíróság az eljárást, meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy a vádlott jelenlétében

a bíróság ismét lefolytassa az eljárást. Ha a terhelt a tartózkodási helyéről idézhető, a perújítás kötelező, ha azonban ismét ismeretlen helyre távozott, a perújítást meg kell szüntetni. A rendelkezés célja az volt, hogy meggátolja az ügyek elhúzódsát, és a visszaélészerű joggyakorlást. Indokoltnak látta továbbá a jogalkotó az indokolás szerint, hogy különbséget tegyen aszerint, a terhelt az alapeljárás mely szakaszában távozott ismeretlen helyre.

- [44] 5. A hatályos szabályozás az 1973. évi Be. és az 1998. évi Be. számos elemét megőrizte.
- [45] A Be. a 637. § (1) bekezdés g) pontjában engedi meg a bíróság jogerős ügydöntő határozatával befejezett büntetőeljárás esetén a perújítást, ha az alapügyet a CI–CII. Fejezet szerint, tehát a távollévő terhelttel szembeni eljárás vagy a külföldön tartózkodó terhelt távollétében folytatott eljárás szabályai szerint fejezték be. A Be. 637. § (5) bekezdése az (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítás lefolytatását kötelezővé teszi, ha a terhelt elérhető.
- [46] A Be. 639. § (2) bekezdés c) pontja alapján a terhelt javára a védő önállóan terjeszthet elő perújítási indítványt. A jogszabályhely (3) bekezdése a terhelt és a védő esetében a 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítványt attól a naptól számított egy hónapon belül teszi előterjeszthetővé, amelyen az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szereztek.
- [47] A 639. § (4) bekezdése többlet tartalmi követelményt támaszt a perújítási indítvánnyal szemben, amennyiben az a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontján alapul. Az indítványozónak ugyanis valószínűsíteni kell az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről való tudomásszerzés időpontját. Az (5) bekezdés értelmében továbbá a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítványban meg kell jelölni a terhelt tényleges tartózkodási helyét is.
- [48] Említést érdemel továbbá, hogy a Be. 752. § (4) bekezdés értelmében, ha a terhelt tartózkodási helye a jogerős ügydöntő határozat meghozatala után válik ismertté, a perújítási indítványt kizárólag a javára lehet előterjeszteni.
- [49] Lényeges változás a szabályozásban a korábbi büntetőeljárás törvények előírásaihoz képest, hogy a terhelt távollétére alapított perújítási indítvány előterjesztésének a jogalkotó időbeli határt szabott. Ez mind a terhelt, mind a védő esetében egy hónap, attól kezdve, amikor az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szereztek. Szintén új tartalmi követelmény a tárgyalt okra alapított perújítási indítványoknál, hogy azokban meg kell jelölni alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről való tudomásszerzés időpontját, valamint a terhelt tényleges tartózkodási helyét is. A bíróságok a perújítást az adott okra alapított indítvány alapján kötelesek lefolytatni.
- [50] 6. A Be. előterjesztéséhez fűzött miniszteri indokolás a Be. 639. §-ához kapcsolódóan tér ki a terhelt távollétében folytatott eljárás mint perújítási ok szabályainak a módosítására. Az indokolás szerint a terhelt személyes védekezéshez fűződő joga magában foglalja azt is, hogy lehetőséget kapjon az ügyében döntő bíróság általi meghallgatáshoz. Ha az eljárást az ismeretlen helyen vagy a külföldön tartózkodó terhelt távollétében folytatták, és fejezték be, értelemszerűen sérül a terhelt személyes védekezéséhez fűződő joga. Ezért a törvény a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettséggel összhangban a terhelt távollétében meghozott jogerős ügydöntő határozat esetén biztosítja az ügy újra tárgyalásához való jogot. A terheltet megillető jog gyakorlását azonban a jogalkotó a jogbiztonság védelme érdekében célszerűnek látta észszerű keretek közé szorítani, ezért a törvény a perújítási indítvány előterjesztését az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről történő terhelti tudomásszerzéstől számított egy hónapon belül teszi lehetővé.

V.

- [51] Az bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [52] 1. Az indítványozó a Be. 639. § (3) bekezdése „és a védő” szövegrészét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése alapján támadta.
- [53] Kifogásai szerint a terhelt távollétében lefolytatott eljárásban hiányzik a tisztességes eljárás egyik lényeges rész-eleme: a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének a lehetősége. Ennek ellensúlyozására szolgál a Be.-ben a perújítás mint rendkívüli jogorvoslat igénybevétele. A kifogásolt jogszabályhely ugyanakkor ellehetetleníti ezen garanciális szabály érvényre juttatását, elzárja ugyanis a védőt attól, hogy a terhelt távollétére alapítva eredményesen terjessze elő a perújítási indítványt.

- [54] Ennek következtében sérül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jog egyik részleme, a terhelt alapjoga a tisztességes tárgyaláshoz. A védő jogérvényesítési lehetőségének a kiüresedése továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jog sérelméhez is vezet.
- [55] Az Alkotmánybíróság ennek alapján megvizsgálta, hogy a Be. 639. § (3) bekezdésében foglalt szabályozás, különösen annak az „és a védő” szövegrésze összhangban áll-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jogból, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jogból fakadó követelményekkel.
- [56] 2. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze. Az Alkotmánybíróság ezen megállapításokat a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos tartalmának meghatározásában ma is irányadónak tartja {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 8/2015. (IV.17.) AB határozat, Indokolás [57]}. A tisztességes eljárás (*fair trial*) az Alkotmánybíróság döntésében kimunkált alkotmányos mérce szerint „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95]
- [57] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezésével nevesíthetők a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Ezek különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága (ami nem garantálja a döntés igazságosságát), a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű időn belüli elbírálás. A szabály *de facto* nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége (Abh1., Indokolás [49]).
- [58] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az egyes részjogosítványokból fakadó garanciákat mindig az adott eljárásfajta keretein belül vizsgálja. Az Alkotmánybíróság jellemzően az adott eljárás egészének a figyelembevételével értékeli, hogy az eljárás tisztességes volt-e. Az alkotmányossági vizsgálat során ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól sem, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelmények nem ugyanazokat a garanciákat jelentik az egyes bírósági szakokban (pl. elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Az Alkotmánybíróság ezért a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mindig az adott eljárásfajta és eljárási szak sajátosságaihoz igazodóan értékeli.
- [59] 2.2. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye {Abh2., ABH 2004, 241, 266; 3001/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [42]}. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98).
- [60] Emellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban a tisztességes bírósági eljárás egyes részjogosítványai esetében további kritériumok határozhatók meg, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét esetekben sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett {lásd: 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [61] Ezekben az esetekben tehát a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bíróságnak” {3116/2015. (VII. 2.)

AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület.

- [62] 2.3. Az említett részjogosítványok köréből az indítványozó a tisztességes tárgyalás követelményének a megsértésére hivatkozott. Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette erre vonatkozó gyakorlatát. Ennek során pedig – következetes gyakorlatának megfelelően – figyelemmel volt az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára is {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 291, 321; megerősítette: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [30]; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [48]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [63] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az adott részjogosítvány az igazságos tárgyalás követelményeként rögzült, mivel az Alkotmány 57. § (1) bekezdése az igazságos tárgyaláshoz való jogot biztosította. Ezzel szemben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes tárgyaláshoz való jogot szövegszerűen rögzíti. A részjogosítvány tartalmát érintően az Alkotmánybíróság gyakorlatában továbbra is irányadónak tekinthetők – a 30/2014. (IX. 30.) AB határozattal megerősített – 9/1992. (I. 30.) AB határozat megállapításai. Ezek értelmében az igazságos vagy tisztességes tárgyaláshoz való jog az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges, és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot, ezáltal a tárgyalás igazságosságát garantálja, és nem a döntés igazságosságát (ABH 1992, 59, 64). Így a tárgyalás akkor tisztességes, ha annak során az eljárás törvényes keretei, az eljárási jogok érvényesülése biztosítva van.
- [64] Az EJEB gyakorlatában akkor állapítja meg, hogy sérült a tárgyalás tisztességessége [EJEE 6. cikk (1) bekezdés], ha a lefolytatott eljárás egészében nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek. Egyes eljárási hibák önmagukban nem feltétlen vezetnek az eljárás „tisztességtelenségére” [EJEB *Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország* (10590/83), 1988. december 6., 89. bekezdés; EJEB *Mirilashvili kontra Oroszország* (6293/04), 2008. december 11., 165. bekezdés]. Az eljárás tisztességességével kapcsolatos hiányosságok ugyanis jellemzően orvosolhatók az eljárás egy későbbi szakaszában, akár egy azonos szintű [EJEB *Helle kontra Finnország* (20772/92), 1997. december 19., 54. bekezdés], akár egy magasabb szintű [EJEB *Schuler-Zraggen kontra Svájc* (14518/89), 1993. június 24., 52. bekezdés] bíróság által.
- [65] Az EJEB rámutatott továbbá, hogy az eljárásban részt vevő feleknek joguk van arra, hogy az általuk az ügyük szempontjából relevánsnak tartott észrevételeiket előadják. Ez a jog csak abban az esetben tekinthető hatékonynak, ha az észrevételeket valóban „tárgyalják”, vagyis a perbíróság azokat megfelelően megfontolja. Másképpen fogalmazva: a „bíróság” köteles megfelelően megvizsgálni a felek által előterjesztett beadványokat, érveket és bizonyítékokat [EJEB *Kraska kontra Svájc* (13942/88), 1993. április 19., 30. bekezdés]. Annak érdekében, hogy a 6. cikk által biztosított jog hatékony legyen, a hatóságoknak „gondosan” kell eljárniuk [EJEB *Göç kontra Törökország* [GC] (36590/97), 2002. július 11., 57. bekezdés].
- [66] 2.4. A 6/1998. (III. 11.) AB határozat a védelemhez való jog tekintetében is összegző elvi tételeket rögzít. Eszerint a védelemhez való jog a terhelt és a védő jogaiban ölt testet. A védelemhez való jog alkotmányos megítélése csakis a terhelt és a védő jogainak együttes szemlélete alapján lehetséges. „A védő a büntetőeljárás önálló személye, jogai nem átruházott jogok, hanem a büntetőeljárás alá vont személy objektív érdekét szolgáló, de önálló eljárási jogosítványok. [...] Ebből a sajátos és önálló jogállásból is következik meghatározott körben a kötelező védelem, továbbá az, hogy a védő jogosítványai bizonyos esetekben tágabbak lehetnek a terhelténél.” (ABH 1998, 91, 93) Rámutatott az Alkotmánybíróság ugyanakkor arra is, hogy bár a védelemhez való jog a terhelt számára kiemelkedően fontos, de nem korlátozhatatlan alapjog (Abh2., ABH 2004, 241, 257). Az Alkotmánybíróság elsőként a 8/2013. (III. 1.) AB határozatában rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdésében biztosított védelemhez fűződő jog értelmezésekor irányadónak tekinti a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alkotmányos tételeket (Indokolás [25]–[26]).
- [67] 3. Az Alkotmánybíróság a jelen alkotmányossági vizsgálatban is szem előtt tartotta továbbá az alábbiakat. Büntetőjogi tárgyú döntéseiben az Alkotmánybíróság következetesen hangsúlyozza, hogy „nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról határozattal dönteni. Az Alkotmánybíróság csak a normában testet öltött politikai döntés alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről határozhat. [...] Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátait állapítsa

meg, de ne a politika tartalmáról döntsön, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapjogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira.” {1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 573, 574; lásd még: 23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [33]; 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}

- [68] A terhelt távollétében folytatható eljárásban a perújítás lehetőségét érintő vizsgálatában ezért az Alkotmánybíróság nem a jogintézmény helyességét, célszerűségét vagy hatékonyságát értékelte, hanem az alkalmazott jogalkotói megoldás alkotmányosságának szempontrendszerét feltárva vont le következtetést a támadott jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel, annak XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseiben foglalt követelményekkel fennálló összhangjáról. Annak során ugyanakkor figyelemmel volt a terhelt távollétében folytatható külön eljárás mint jogintézmény alkotmányos garanciáit érintő, korábbi határozataiban rögzített megállapításaira is.
- [69] 4. Az Abh2.-ben a jogállamiság és az alkotmányos büntetőjog követelményrendszerét vizsgálva, általános jelleggel állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a terhelt távollétében történő eljárás és határozathozatal lehetősége mint jogintézmény nem alkotmányellenes. „Az államnak a jogrend védelmére, valamint a bűncselekmény áldozatává vált személyek, illetve szervezetek jogainak és érdekeinek védelmére is irányuló alkotmányos kötelezettsége alapján indokolt, hogy a törvényhozó lehetőséget teremtsen az ismeretlen vagy az állam hatóságai számára nem elérhető helyen tartózkodó terhelttel szemben is a büntető igény ténybeli alapjainak és – a bűnösség megállapítása esetén – a szankciónak jogerős bírósági ítéletben történő rögzítésére.” (Abh2., ABH 2004, 241, 253) „A jogállamiság normatív tartalma, valamint az alkotmányos büntetőjog garanciális követelményei ugyanakkor megkívánják, hogy az állam a távollévő terhelttel szembeni büntető igény érvényesítésére olyan szabályokat alkosson, amelyek egyensúlyt teremtenek a terhelt alkotmányos jogainak védelme és a büntető igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos társadalmi elvárások között.” (Abh2., ABH 2004, 241, 255)
- [70] Az indítványozó épp egy ilyen, az egyensúly megteremtéséért és fenntartásáért felelős szabály alaptörvényellenességét állította. A védőnek a Be. 639. § (2) bekezdés c) pontján alapuló perújítási jogosítványa ugyanis kétségtelenül azt a cél szolgálja, hogy az eljárás a terhelt távollétében is jogerős határozattal befejezhető legyen, ugyanakkor a terhelt távollétéből fakadó hátrányok orvosolhatóvá, azáltal a terhelt alkotmányos jogai érvényesíthetővé váljanak utólag, a rendkívüli jogorvoslati eljárás keretében.
- [71] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogállami büntetőeljárásnak korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztességes volta, amelynek lényeges eleme a terhelt védelemhez való jogának érvényesülése. A terhelt távollétében lefolytatott eljárás alkotmányossági megítélése szempontjából fontos sajátossága, hogy az eljárás egyes szakaszaiban vagy az egész eljárás folyamán hiányzik a tisztességes eljárás és a védelemhez való jog egyik lényeges részeleme: a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének lehetősége. Az Abh2.-ben az Alkotmánybíróság maga is elismerte, hogy „[a] terhelt személyes közreműködése, joggyakorlása nélküli eljárás fokozott kockázatot jelent az igazság megállapítása, a hiánytalan és teljes tényállás feltárása és bizonyítása tekintetében” (Abh2., ABH 2004, 241, 267).
- [72] Ennek ellensúlyozására szolgálnak az eljárásba épített garanciák, így az adott külön eljárásban a védő kötelező közreműködése, az eljárás jogerős befejezése után pedig – kérelemre – a perújítás elrendelése. „[A]hhoz, hogy az eljárás tisztességes minősége megmaradjon, továbbá a védelem jogának szükségképpen – a büntető igény érvényesítésének alkotmányos kötelezettsége által indokolt – korlátozása pedig arányos legyen, a terhelt távollétében történő eljárás szabályaiban a kivételesség és az átmenetiség követelményeinek kell érvényesülniük.” (Abh2., ABH 2004, 241, 258)
- [73] 5. A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a kifogásolt jogszabályhely alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésében foglalt – fentiekben bemutatott – alkotmányos követelményekre tekintettel vizsgálta.
- [74] 5.1. A kifogásolt jogszabályi rendelkezés és a kapcsolódó jogszabályi környezet áttekintésével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. több tekintetben is módosította a védő – vizsgált okra alapított – perújítás kezdeményezéséhez való jogát a korábbi büntetőeljárás szabályozáshoz képest.
- [75] A korábbi szabályozási koncepciók alapján a védőnek nem volt joga perújítást kezdeményezni, ha a terhelt azt megtiltotta. Ezzel szemben a Be. értelmében a védő önállóan, akár a terhelt kifejezett akarata ellenére is jogosult perújítás kezdeményezésére a terhelt javára. Ezt a jogosultságot korlátozta a jogalkotó a Be. 639. §-ában foglalt szabályozás több elemével. Így a Be. 639. § kifogásolt (3) bekezdése szerint a terhelt és a védő a terhelt

távollétében folytatott eljárásra hivatkozással csupán attól a naptól számított egy hónapon belül terjesztheti elő a perújítási indítványt, amelyen az alapügyet befejező ügyszórázó határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett. Ennek megfelelően a Be. 639. § (4) bekezdése alapján a perújítási indítványban – egyebek mellett – valószínűsíteni kell az alapügyet befejező ügyszórázó határozat jogerőre emelkedéséről való tudomásszerzés időpontját is. A Be. 639. § (5) bekezdése értelmében pedig a perújítási indítványnak tartalmaznia kell az indítványozó kézbesítésre alkalmas elérhetőségét, a 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítványnak továbbá a terhelt tényleges tartózkodási helyét.

- [76] Mindezen szabályok alapján nyilvánvaló, hogy a védő a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított – tehát az eljárás a távollévő terhelttel szemben, eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében külön eljárások esetében a – perújítási indítványt csak azt követően tudja előterjeszteni, hogy a terhelt tartózkodási helyéről tudomást szerzett. Csak ebben az esetben tudja ugyanis teljesíteni az említett jogszabályi feltételt: megjelölni a terhelt tényleges tartózkodási helyét. A Be. 639. § támadott (3) bekezdéséből, valamint ahhoz kapcsolódóan a (4) bekezdéséből fakadó jogalkotói elvárás ugyanakkor időbeli határt szab a perújítási indítvány előterjesztésének. Arra a védőnek is csupán attól a naptól számított egy hónapon belül van lehetősége, amelyen az alapügyet befejező ügyszórázó határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett. Ennek dátumát, vagyis az alapügyet befejező ügyszórázó határozat jogerőre emelkedéséről való tudomásszerzés időpontját a perújítási indítványban is valószínűsíteni kell.
- [77] Tekintettel ugyanakkor arra, hogy az adott külön eljárásokban a védelem kötelező, és a védő a jogerős határozatról jellemzően annak kihirdetésekor, de legkésőbb a határozat kézbesítésével tudomást szerez, a védő gyakorlatilag kizárólag abban az esetben tud az adott perújítási okra alapított indítványt előterjeszteni, ha a terhelt tartózkodási helye a jogerős ítélet kihirdetésétől, illetve közlésétől számítva egy hónapon belül ismertté válik, és arról a védő tudomást is szerez. A szabályok együttes alkalmazásából fakadóan a védő perújítás előterjesztéséhez való joga a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított, vagyis az eljárás a távollévő terhelttel szemben, eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében külön eljárások esetében tehát erősen korlátozott.
- [78] 5.2. A védő perújítás előterjesztéséhez való joga – ahogyan arra az Alkotmánybíróság fentebb utalt – az adott típusú külön eljárások fontos garanciális eleme, amelynek szerepe van a terhelt alkotmányos jogainak védelme és a büntető igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos társadalmi elvárások közötti egyensúly megteremtésében és fenntartásában. A védő ezen jogosítványa képes ellensúlyozni a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének a hiányából fakadó hátrányokat, és garantálni azt, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárás szabályaiban a kivételesség és az átmenetiség követelményei érvényesüljenek. Ezáltal a védő perújítás előterjesztéséhez való joga az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és alkalmas eljárásra ad jogot, így a tárgyalás igazságosságát – mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa érvényesülését – garantálja.
- [79] A garancia érvényesülését ugyanakkor a jogalkotó a fentiek szerint, a Be. támadott 639. § (3) bekezdésében rögzített szabály által olyan időbeli keretek közé szorította, amelynek eredményeként a jogorvoslati lehetőség gyakorlatilag csak igen szűk körben érvényesíthető. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Be. 639. § (3) bekezdés kifogásolt szövegrésze megvalósítja a tisztességes tárgyaláshoz való jog korlátozását.
- [80] 5.3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a Be. 639. § (3) bekezdésében rögzített korlátozás alkotmányosságának a vizsgálatát végezte el.
- [81] Az Alkotmánybíróság megállapította: a távollévő terhelttel szembeni eljárás esetében az eljárás tisztességessége nem csak akkor biztosított, ha az érintett alapjog garanciarendszerének valamennyi eleme maximálisan érvényesül. Az eljárás megőrzi tisztességes jellegét akkor is, ha kialakítható egy olyan garanciarendszer, amely által az eljárás korábbi szakaszában szükségszerűen, a terhelt távolléte okán fennállt hiányosságok, az annak következtében előállt hátrányok ellensúlyozhatók.
- [82] Így megőrizhető az eljárás tisztességes minősége, ha a büntetőeljárás jogerős lezárását megelőzően a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének hiányából fakadó joghátrányokat a perújítási szabályokban testet öltő jogalkotói megoldás egyéb – a Be. 639. § (3) bekezdése szerinti korlátozáson felül érvényesülő – rendelkezései képesek olyan módon ellensúlyozni, hogy érvényesüljön a kivételesség és az átmenetiség követelménye.
- [83] Az Alkotmánybíróság ennek alapján azt vizsgálta, hogy a védő perújítás előterjesztéséhez való jogát érintő korlátozásokat a szabályozás egyéb elemei képesek-e kompenzálni.

- [84] 5.3.1. Figyelemmel volt az Alkotmánybíróság arra, hogy a védő perújítás előterjesztéséhez való jogát a jogalkotó nem általános jelleggel, hanem csak a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjában, tehát arra az esetre kötötte a fentiek szerint leírt különösen rövid határidőhöz, ha annak alapja, hogy az eljárás korábban a távollévő terhelttel szembeni vagy a külföldön tartózkodó terhelt távollétében folytatott külön eljárások szabályai szerint folyt.
- [85] A perújítás egyéb okaira való hivatkozással tehát a védő a terhelt távollétében folytatott eljárás esetén is határidő nélkül, az általános szabályok szerint terjeszthet elő perújítási indítványt.
- [86] Úgy ítélte meg ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy mindezen eljárási lehetőségek, tehát az egyéb perújítási okra hivatkozással előterjesztett védői indítványok elsősorban egyéb eljárási hibák orvoslását szolgálják, és a terhelt személyes jelenlétének és személyes védekezésének a kompenzálására legfeljebb részben alkalmasak. Nem nyújtanak továbbá semmiféle garanciát arra, hogy amennyiben a terhelt tartózkodási helye ismertté válik, az eljárás a jogerős határozat meghozatalát követően, perújítási indítvány alapján megismételhető legyen. Ilyen módon nem képesek kellően hatékonyan szolgálni a kivételesség és az átmenetiség követelményét sem, amely által az eljárás tisztességes jellege biztosítható lenne.
- [87] Ezért a védő egyéb perújítási okra alapítható indítványozói lehetőségét és annak szabályozását az Alkotmánybíróság nem tekintette olyan garanciának, amely a védő Be. 637. § (1) bekezdés g) pontja szerinti perújítási indítványa időbeli korlátozottságára figyelemmel előállt hátrányokat ellensúlyozni tudná.
- [88] 5.3.2. Az Alkotmánybíróság már az Abh2.-ben is felhívta a figyelmet arra, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárás tisztességességét biztosító részgaranciák között felértékelődnek azon – az ügyészség alkotmányos szerepén alapuló – törvényi rendelkezések is, amelyek az ügyészt a közvádloi funkcióban is kötelezik a terhelt érdekeinek védelmére. „Ebben az eljárásban különös jelentőséget kap az ügyész jogállásának kötelező objektivitása.” (Abh2., ABH 2004, 241, 258)
- [89] Az ügyészség Be. 639. § (1) bekezdése szerint a terhelt terhére, míg a Be. 639. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a terhelt javára is terjeszthet elő perújítási indítványt. A szabályozás összefüggéseit vizsgálva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 637–640. § rendelkezéseiből az is következhetne, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárásra, mint perújítási okra alapítva az ügyész a terhelt terhére és a javára egyaránt jogosult volna perújítási indítványt előterjeszteni. A Be. 752. § (4) bekezdése ugyanakkor kifejezetten előírja, hogy ha a terhelt tartózkodási helye a jogerős ügyszózat határozat meghozatala után válik ismertté, a perújítási indítványt kizárólag a javára lehet előterjeszteni. Ez az előírás pedig az ügyészség eljárására is irányadó, ami kizárja, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárást követően az adott perújítási okra az ügyészség perújítási indítványban a terhelt terhére eredményesen hivatkozzon. Olyan korlátot ugyanakkor nem állít a szabályozás, amely alapján a terhelt javára az ügyészség ne terjeszthetne elő perújítási indítványt azt követően, hogy ismertté vált a tartózkodási helye. Erre vonatkozóan pedig a Be. időbeli feltételt sem tűz. Az ügyészség – határidőhöz nem kötött – perújítási jogosítványa ilyen módon a terhelti jogok korlátozásának garanciális ellensúlyaként értékelhető.
- [90] 5.3.3. Az Alkotmánybíróság a releváns jogszabályi rendelkezések szövegén túl kiemelt jelentőséget tulajdonított a Be. előterjesztéséhez fűzött miniszteri indokolásban foglaltaknak. Ahogyan arra ugyanis az Alkotmánybíróság már utalt, az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre is figyelemmel járt el.
- [91] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra is, hogy „[a]z Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.” {23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [26]} Ebből következően az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési elvektől – különösen a jogszabály céljának vizsgálatától – az indítványozó bíróság sem tekinthet el az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabályok értelmezése során.
- [92] A Be. 639. §-ának normaszöveg-javaslatához fűződő jogalkotói indokolás szerint a terhelt személyes védekezéshez fűződő joga magában foglalja azt is, hogy lehetőséget kapjon az ügyében döntő bíróság általi meghallgatáshoz. Ezért a törvény a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettséggel összhangban a terhelt távollétében meghozott jogerős ügyszózat esetén biztosítja az ügy újra tárgyalásához való jogot. A terheltet megillető jog gyakorlását azonban a jogalkotó a jogbiztonság védelme érdekében célszerűnek látta észszerű

- keretek közé szorítani, ezért a törvény a perújítási indítvány előterjesztését az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről történő terhelti tudomásszerzéstől számított egy hónapon belül teszi lehetővé.
- [93] Az indokolás értelmében a jogszabály célja az, hogy az eljárás megisméltésének a lehetőségét, egészen pontosan annak a kezdeményezését a határozat jogerőre emelkedéséről történő terhelti tudomásszerzés időpontjától meghatározott ideig biztosítsa. Ilyen módon biztosítható a jogalkotó szerint, hogy az eljárásban az észszerű idő követelménye is érvényesül.
- [94] Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság is kiemelte, hogy a távollévő terhelttel szembeni eljárásban érvényesülő garanciális elemek között kiemelkedő szerep jut az eljárások észszerű időn belül történő befejezéséhez fűződő érdek érvényesítésének is (Abh1., Indokolás [69]).
- [95] A szabályozás ugyanakkor a jogszabály céljához csak részben illeszkedik. A határozat jogerőre emelkedéséről történő terhelti tudomásszerzés ugyanis a Be. támadott 639. § (3) bekezdése értelmében csak a terhelt esetében szempont a perújítási indítvány előterjesztésére nyitva álló határidő kiszámításánál. A védőre irányadó – és az indítványozó által kifogásolt – szabály nem a terheltnek, hanem a védőnek a határozat jogerőre emelkedéséről történő tudomásszerzéséhez kapcsolja a perújítás előterjesztésére rendelkezésre álló határidő kezdetét. Ebből a szempontból jelentőséget tulajdonított az Alkotmánybíróság annak, hogy a terhelt távollétében tartott eljárásban a védő részvétele kötelező, a védőnek van jogorvoslati joga és a védői kirendelés hatálya a Be. 48. §-a alapján a perújításra is kiterjed. Minderre figyelemmel jutott az Alkotmánybíróság arra a következtetésre, hogy az adott jogszabályi rendelkezés nem felel meg a jogalkotó miniszteri indokolásban megfogalmazott szándékának.
- [96] Különösen aggályos ez az ellentmondás az Alaptörvény 28. cikkében a bíróságok számára előírt értelmezi szabály alapján. A bíróságoknak ugyanis a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumbát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venniük. Ha ugyanakkor valamely jogszabály normaszöveg-javaslatához fűződő jogalkotói indokolás a szabály szövegezésére tekintettel jogértelmezési bizonytalanságot eredményez, az a bíróságok jogalkalmazásában a kiszámíthatóság és egységes értelmezés követelménye ellen hat.
- [97] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ezen felül azt is, hogy a fentiek szerint fennálló értelmezési bizonytalanság nem segíti elő, hogy a szabályozás adott elemében rögzített eljárási garancia kellő hatékonysággal funkcionáljon.
- [98] 5.4. A fenti szempontokat figyelembe véve az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezésben rögzített korlátozást, és az abból a terheltre nézve fakadó hátrányokat a perújítás egyéb szabályai nem képesek olyan módon kompenzálni, hogy érvényesüljenek a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó követelmények. A büntetőeljárás jogerős lezárását megelőzően a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének hiányából fakadó joghátrányokat ugyanis a perújítási szabályokban testet öltő jogalkotói megoldás az egyéb irányadó szabályok segítségével sem képes olyan módon ellensúlyozni, hogy érvényesüljön a kivételesség és az átmenetiség követelménye, ezáltal megőrizhető legyen az eljárás tisztességes minősége.
- [99] A garanciák hatékonyságának a mérlegelésekor az Alkotmánybíróság különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy azok alkalmazása olyan eljárásokban válik szükségessé, amikor nem csupán valamely eljárási szakaszban, hanem az egész eljárás folyamán hiányzik a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének lehetősége, és a jogerős döntéshozatal is megtörtént. Ezért különösen fontos, hogy a szabályozás kellően hatékony garanciákat biztosítson ahhoz, hogy az eljárás megisméltésére a terhelt részvételével bizonyosan sor kerülhessen, miután a tartózkodási helye ismertté válik.
- [100] Az Alkotmánybíróság ezen szempontokat is szem előtt tartva megállapította, hogy a távollévő terhelttel szembeni eljárás esetében irányadó, fent részletezett eljárási garanciák nem jelentenek önmagukban olyan garancia-rendszert, amely által az eljárás korábbi szakaszában szükségszerűen, a terhelt távolléte okán fennállt hiányosságok, az annak következtében előállt hátrányok ellensúlyozhatók.
- [101] 5.5. Az indítvánnyal támadott szabályozás értelmezési bizonytalansága az Alkotmánybíróság szerint abból fakad, hogy a védő a Be. 639. § (3) bekezdés értelmében a saját tudomásszerzésétől számított egy hónapig terjeszthet elő perújítási indítványt a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapítva. Ez a követelmény olyan rövid időbeli korlátot szab a védő számára az adott okra alapított perújítási indítvány előterjesztésére, hogy annak gyakorlását voltaképpen ellehetetleníti. Mivel a korlátozást a szabályozás egyéb garanciái nem képesek kellően

hatékonyan ellensúlyozni, az Alaptörvénnyel való összhang az Alkotmánybíróság szerint ezen korlátozás megszüntetésével állítható helyre. Az Alkotmánybíróság ezért a jogértelmezés és a jogalkalmazás egysége érdekében alkotmányos követelmény megállapítását tartotta szükségesnek.

- [102] Úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy a korlátozás megszüntetésének legenyhébb és leginkább célravezető eszköze nem a Be. 639. § (3) bekezdés „és a védő” szövegrészének a megsemmisítése. A szabályozás Alaptörvénnyel való összhangja ugyanis jogszabály-értelmezés útján is kialakítható. Ha tehát a vizsgált jogszabálynak van olyan értelmezése, amely az Alaptörvényből fakadó követelményeknek megfelel, az Alkotmánybíróság a hatályos jog kíméletével jár el, és elkerüli a jogszabályi rendelkezés megsemmisítését. Ilyenkor az Alkotmánybíróság alkotmányos követelménnyel határozza meg azoknak az értelmezéseknek körét, amelyek teljesülése esetén a szabály összhangban van az Alaptörvénnyel [lásd részletesebben: 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 266–268]. A felhatalmazást ehhez az Abtv. 46. § (3) bekezdése biztosítja. Az Abtv. ezen rendelkezése értelmében az Alkotmánybíróság a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal állapíthatja meg azokat, az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [103] Az Alkotmánybíróság a jogkövetkezmény mérlegelésekor különös jelentőséget tulajdonított az alábbiaknak.
- [104] A Be. normaszöveg-javaslatához fűzött miniszteri indokolásban foglaltak egyértelműen mutatják, hogy a jogalkotó a védőnek a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítvány előterjesztéséhez való jogát olyan módon kívánta szabályozni, hogy az előterjesztés határideje a határozat jogerőre emelkedéséről történő terhelti tudomásszerzéshez kapcsolódjon. Erre az eljárások észszerű időn belül történő befejezéséhez fűződő érdek érvényesítése megfelelő indokul szolgálhat.
- [105] Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte továbbá, hogy a jogalkotó a Be. kifogásolt 639. § (3) bekezdését az indítvány előterjesztését követően módosította. A büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 271. § 111. pontja értelmében a Be. 639. § (3) bekezdésében az „amelyen az” szövegrész helyébe az „amelyen a terhelt az” szöveg lép. A módosítás következtében a Be. 639. § (3) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba: „A terhelt és a védő a 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítványt attól a naptól számított egy hónapon belül terjesztheti elő, amelyen a terhelt az alapügyet befejező ügyszöveg határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett.” A hatálybalépés időpontja a módosító jogszabály 280. § (2) bekezdése értelmében 2021. január 1. A módosítás következtében a jogszabály tágabb időbeli keretek között teszi lehetővé a védő saját jogán való perújítási indítvány előterjesztését a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontja szerinti perújítási ok esetében. A módosító jogszabályi rendelkezéshez fűzött miniszteri indokolás maga is kiemeli, hogy a Be. 639. § (3) bekezdésének a korrekcióját az eredeti jogalkotói szándékkal ellentétes jogértelmezés lehetőségének a kiküszöbölése indokolta. „A pontosítás egyértelművé teszi, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárást követően a terhelt és a védő Be. 639. § (3) bekezdésében meghatározott perújítási indítvány előterjesztésével kapcsolatos joga azonos tartalmú, és nem fogadható el olyan jogértelmezés, amely a védő indítványtételi jogát kiüresítené.” Ez az értelmezés fakad a jogállami büntetőeljárás azon alapvető követelményéből, amelynek lényege a Be. 3. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében is az, hogy a terhelt védelemhez való joga hatékonyan érvényesüljön [17/2005. (IV. 28.) AB határozat, ABH 2005, 175, 185; Abh2., ABH 2004, 241, 255; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27]].
- [106] Az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezést érintően a fentiek alapján megállapította, hogy a Be. normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásában megjelent az a garancia, amely által a védő vonatkozásában az adott perújítási okra alapított perújítási indítvány észszerűtlenül rövid határidőhöz kötöttsége megszüntethető. A Be. szabályozásában ezt a garanciát a jogalkotó – eltérő értelmezést lehetővé tevő törvényi rendelkezés megalkotásával – nem érvényesítette következetesen, ugyanakkor utóbb észlelte, hogy a jogszabály céljával a szabályozás eltérő értelmezést engedő rendelkezése nem áll összhangban. Erre tekintettel pedig elvégezte a kifogásolt jogszabályi rendelkezés módosítását, aminek következtében az értelmezési bizonytalanság 2021. január 1-jétől már nem áll fenn.
- [107] Az Alkotmánybíróság szerint ugyanakkor a 2021. január 1-jéig tartó átmeneti időszakban is szükséges és indokolt annak biztosítása, hogy a védő vonatkozásában az adott perújítási okra alapított perújítási indítvány észszerűtlenül rövid határidőhöz kötöttsége ne érvényesüljön, ezért – a jogértelmezés és a jogalkalmazás egysége, valamint következetessége érdekében – a rendelkező rész szerinti alkotmányos követelményt állapította meg. Eszerint a Be. 639. § (3) bekezdése alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéséből

fakadó alkotmányos követelmény, hogy a védő a Be. 637. § (1) bekezdés g) pontjára alapított perújítási indítványát attól a naptól számított egy hónapon belül terjesztheti elő, amelyen a terhelt az alapügyet befejező ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséről tudomást szerzett.

[108] 6. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2020. július 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[109] Támogatom a határozatot, de az indokolás V/2.3. pontjában (Indokolás [64] és köv.) az EJEB idézeteket egyrészt feleslegesnek látom, mert a magyar Alaptörvény rendelkezései és a hazai alkotmánybíróági gyakorlat alapján e nélkül is dönteni tudunk, másrészt a már többször jelzett probléma, miszerint ténylegesen nem az EJEB bírái, hanem az emberjogászai személyzete hozza meg ezeket a döntéseket, melyekhez a bírák csak különvéleményeket fűzhetnek, méltatlanná teszi ezeket arra, hogy alkotmánybíróági döntésben szerepeljenek. Ezzel ugyan csak követtük az indítványozónak a kérelmét az ügy eldöntésénél az EJEB döntésének bevonására, ám a magyar bíróságok nincsenek tisztában az EJEB eltorzult döntési mechanizmusaival, így erre rámutatva kellett volna ezt elhárítani.

[110] Az EJEB működésének utóbbi időben nyilvánosságra került alapvető problémája, hogy az EJEB döntéseit ténylegesen nem az arra illetékes bírói tanácsok formálják ki az EJE alapulvételével, hanem egy, az évek alatt kialakult kb. 300 fős emberjogászai apparátus a bírák függetlenségének legelemibb hiánya mellett (lásd ehhez többek között az amerikai kutatóhölgy, Matilde Cohen 2017-es tanulmányát „Túszok vagy bírák?” címmel, ahol a strasbourgi bírák függetlenségének teljes hiányát vázolja: „Judges or Hostages? In: Nicola/Davies eds: EU Law

Stories. Cambridge University Press 2017, 58–80. p.). De a volt strasbourgi bíró, a koppenhágai professzor, David Thór Björgvinsson is éles kritikával illette a megbízatása lejárta után egy 2015-ben adott interjúban a tudományos kutatókat, hogy nem veszik észre az EJEB-bírák teljes kiszolgáltatottságát az évtizedes állandósággal Strasbourgban székelő emberjogi jogászapparátus felé [lásd Utrecht Journal of International and European Law (Vol. 81.) 2015. No. 31.]. Így én nem találom elfogadhatónak, hogy a bírói függetlenség minimumával sem rendelkező EJEB döntéseket azzal is legitimáljuk, hogy megidézzük itthoni alkotmánybírósaági döntéseinkben.

Budapest, 2020. július 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [111] Az alkotmányossági probléma felvetésével, és az azzal kapcsolatos, a többségi határozat által részletesen kibontott alkotmányos elvárással magam is teljes mértékben egyetértek. A feltárt jogi anomália azonban nézetem szerint nem értelmezési problémából, hanem – a védő perújítás kezdeményezésére biztosított jogi lehetőségét kiüresítő – alaptörvény-ellenességhez vezető helyzetből fakad. Erre, valamint a jogszabály hatályos szövegére tekintettel – függetlenül annak miniszteri indokolásától – a határozat rendelkező részében foglalt alkotmányos követelmény meghatározása nézetem szerint jogalkotást valósít meg. (Ezt mi sem támasztja alá jobban, mint az, hogy a jövőre nézve a Be. érintett rendelkezésének a követelményben foglaltakkal azonos tartalmú módosításával jogalkotás útján kerül megoldásra a probléma.)
- [112] Mindezekre tekintettel a Be. említett módosításának 2021. január 1. napján történő hatálybalépéséig tartó (átmeneti) időszak tekintetében a bírói indítványban foglaltaknak megfelelő, mozaikos megsemmisítést tartalmazó döntés meghozatalát tartottam volna indokoltnak.

Budapest, 2020. július 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósaági ügyszám: III/543/2020.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2020. évi 182. számában.

